

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Органічне сільське господарство – форма ведення господарства, що пов'язана із виробництвом сільськогосподарської продукції з дотриманням вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Основна ідея органічного виробництва – ведення господарства у відповідності із законами природи. При цьому господарство розглядається перш за все, як організм із його складовими частинами – людина, тварина, рослина, земля. Методи органічного землеробства, мають за мету досягнення як можна більш закритого кругообігу поживних речовин у господарстві, збереження і підвищення родючості земель, утримання тварин у відповідності з їх видовими особливостями [1].

Сьогодні організація органічного сільського господарства є перспективним напрямом в усьому світі. Тому, метою представленого дослідження є аналіз сучасного стану розвитку органічного виробництва в Україні.

Органічне сільське господарство ґрунтується на чотирьох принципах: здоров'я, екології, справедливості та турботи.

За принципом здоров'я господарство має підтримувати та поліпшувати здоров'я ґрунту, рослини, тварини, людини та планети як єдиного й неподільного цілого. Відповідно до цього принципу, слід уникати використання мінеральних добрив, пестицидів, ветеринарних препаратів для тварин та харчових добавок, які можуть мати негативний вплив на здоров'я.

За принципом екології ведення органічного землеробства, випас худоби та використання природних систем у дикій природі, які використовуються для одержання врожаю, мають існувати збалансовано та за природними циклами. Оператори ринку та споживачі органічних продуктів мають захищати та охороняти навколишнє середовище, включаючи ландшафти, клімат, середовище перебування, біологічне різномайття, повітря та воду.

За принципом справедливості органічне сільське господарство має базуватися на відносинах гуманності у формі, що гарантує справедливість на всіх рівнях і для всіх сторін. Цей принцип стверджує, що тварини повинні бути забезпечені умовами й можливостями для життя, які узгоджуються з їхньою фізіологією, природною поведінкою та здоров'ям.

За принципом турботи обережність і відповідальність є ключовими компонентами у виборі методів управління, розвитку, а також сприйнятливих технологій органічного сільського господарства [2].

Розвитком органічного руху в Україні займаються Федерація органічного руху в Україні, Асоціація «Чиста Флора», Об'єднання «Полтава-органік», Міжнародна Громадська Асоціація учасників біовиробництва «Біолан Україна», Клуб органічного землеробства, Спілка учасників органічного агровиробництва «Натурпродукт» та багато інших організацій [3, 4].

За інформацією Офісу підтримки реформ при Мінагрополітики у 2018 році загальна площа сільськогосподарських земель з органічним статусом та перехідного періоду складала близько 309,1 тис. га (0,7 % від загальної площі земель сільськогосподарського призначення України). При цьому нараховувалось 635 операторів органічного ринку, з них 501 – сільськогосподарські виробники [3].

Щоб стати виробником органічної продукції, потрібно пройти складну і недешеву процедуру сертифікації, яка проводиться не менше одного разу на рік. Сертифікат є дійсним протягом 15 місяців, наступного року слід проводити пересертифікацію. Сертифікуються всі ланки діяльності господарства – поля, луки, тваринницькі ферми, склади, господарство в цілому, елеватори – для уникнення змішування з іншими видами зерна чи з конвенційним

зерном. Також обов'язково сертифікується організація, що безпосередньо займається експортно-імпортними операціями.

Перший крок на шляху до сертифікації – це укладення контракту між підприємством та акредитованою сертифікуючою установою. Далі проводиться інспекція господарства: відбираються проби ґрунту для проведення аналізів на наявність шкідливих залишків, визначається план господарських будівель та земель (наприклад, для контролю за дотриманням вимог щодо мінімальної площі утримання для тварин на тваринницьких фермах); фіксується інформація щодо загальної площі земель, сортів рослин, які використовуються; насінневий фонд, дозволені добрива; пишеться звіт про технології вирощування кожної культури; перевіряється книга ведення історії полів з вирощуваними на них культурами; вибірково перевіряються бухгалтерські документи.

В інспектованому господарстві мають бути: щорічний план вирощування рослин, сівозміни, сорти, використання в господарстві дозволених добрив та засобів захисту рослин; звіт щодо руху тварин, інформація про падіж, корми та раціони, що використовуються, заходи щодо профілактики хвороб, інформація про терапевтичне лікування; звіт про походження, тип, склад та використання закупленої підприємством продукції; звіт відносно походження, типу, складу та використання проданих продуктів господарства; звіт про реалізацію продукції на місцевому ринку.

Рішення про сертифікацію приймається після проведення інспекції та аналізу отриманих даних. Якщо рішення про сертифікацію прийнято, господарство має право продавати продукцію як таку, що вироблена за органічними стандартами [4, 5].

Станом на лютий 2019 року існує вісімнадцять акредитованих міжнародних органів з сертифікації відповідно до Регламенту ЄС 1235/2008. Більшість органічних операторів в Україні сертифіковані згідно з органічним стандартом ЄС, тобто еквівалентним Регламентом ЄС №834/2007 та №889/2008, які використовуються як для експорту, так і для внутрішнього ринку [6].

Основними видами органічної продукції, яка виробляється в Україні є зернові культури, молоко та молочні продукти, крупи, м'ясо та м'ясні продукти, фрукти та овочі. Покупці органічної продукції розраховують на високу якість та свіжість продуктів, кращі смакові якості, відсутність генетично модифікованих організмів.

На жаль, більшість виробленого товару експортується. Угода про асоціацію з ЄС та запровадження Зони вільної торгівлі значно зменшили торговельні бар'єри між країнами. Також у рамках угоди про асоціацію з ЄС у липні 2018 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про основні положення та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції».

Найбільшими країнами імпортерами української органічної продукції є Нідерланди, Німеччина, Великобританія, Італія, Австрія, Польща, Швейцарія, Бельгія, Чехія, Болгарія. Основними продуктами українського експорту є пшениця, кукурудза, соя, ячмінь, соняшник, пшениця спельта, яблука, пшоно і просо, ріпак, заморожена чорниця [7].

Відрізнити органічну продукцію від іншої, наявної на полицях магазинів, допомагає спеціальне маркування нанесене на етикетку або на інші елементи упаковки, що супроводжує таку продукцію. Тобто на етикетці органічної продукції має обов'язково бути розміщений спеціальний логотип [8], що складається з графічного зображення двох кругів, які перетинаються, утворюючи фігуру у вигляді листка рослини, а також надпису «Органічний продукт». Заборонено використовувати на етикетках продукції назви: «органічний», «біодинамічний», «біологічний», «екологічний», «органік» та будь-які однокореневі похідні від цих слів.

Для того, щоб активніше та ефективніше розвивати напрямок органічного виробництва в Україні, необхідно підвищувати обізнаність як фермерів, так і споживачів щодо того, яка продукція є органічною та яка роль їй відводиться у забезпеченні продовольчої безпеки нашої країни. Об'єднувати зусилля господарств, наукових та учбових закладів, переробних

підприємств та установ, зацікавлених у поширенні здорової, абсолютно безпечної для споживання продукції.

Список використаних джерел

1. Органічне виробництво і продовольча безпека /за ред. Скидана О.В. Житомир: «Полісся», 2013. 492 с.
2. Органічне виробництво. <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 18.09.2020).
3. Органічне виробництво в Україні. <https://agro.me.gov.ua> (дата звернення: 18.09.2020).
4. Федерація органічного руху України. <http://www.organic.com.ua> (дата звернення: 18.09.2020).
5. Куліш Л.П. Розвиток конкурентоспроможного органічного виробництва в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. №1. С. 42–46.
6. Органічна Україна в інфографіці. <https://agroportal.ua> (дата звернення: 18.09.2020).
7. Галашевський С.О., Галашевська Ю.А., Білич А.В. Практичний довідник органічного експортера до ЄС Київ, Берлін. 2019. 56 с.
8. Про затвердження державного логотипа для органічної продукції / Міністерство агрополітики та продовольства України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-19#Text> (дата звернення: 18.09.2020).